

วารสารพุทธศิลปกรรม

JOURNAL OF BUDDHIST ARTS

03

ISSN : 2697-6099 (ONLINE)

ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 | กรกฎาคม - ธันวาคม 2562 |

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

แนวคิดการรวบรวมพุทธอาสาและพุทธบุตรของสถานปฏิบัติธรรม
สวนพุทธธรรม จังหวัดลำพูน สาขาวัดพระธาตุหริภุญชัย วรมหาวิหาร
The Conceptual Assembly of Buddhist Volunteer Spirits And
Buddha Putta of Suanbuddhadhamma Meditation Center, Branch
of Watphrathat Hariphunchai Woravihara,
Lamphun Province

พิศาล ดวงดิ่ง

Pisan DOUNGDOENG

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai

สมหวัง แก้วสุฟอง

Somwang KAIEWSUFONG

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Faculty of Humanities, Chiangmai University

Corresponding Author, Email: pdoungdoeng@gmail.com

บทคัดย่อ

แนวคิดการรวบรวมคณะจิตอาสาเพื่อพระพุทธรูปและแผ่นดินของสถานปฏิบัติธรรมสวนพุทธธรรม จังหวัดลำพูน ก็คือ การพัฒนาคน อันหมายถึง พุทธอาสาและพุทธบุตร ให้เป็นผู้เข้าถึงอรรถหรืออรรถ 3 ตามธรรมวินัย คือ ประโยชน์ตน ประโยชน์ผู้อื่น และประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย หรือประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้น โครงการและกิจกรรมต่างๆ ของสวนพุทธธรรม จึงไหลลงไปสู่โครงการรวบรวมคนดีเพื่อพระพุทธรูปและแผ่นดิน คือ การสร้างเจดีย์มีชีวิต หรือเรียกอีกอย่างว่า ธรรมเจดีย์เพราะถือว่าการสร้างเจดีย์มีชีวิตนี้มีอันสืบส่งถึงการสร้างวัตถุทานใด ๆ แม้การสร้างถาวรวัตถุจะเป็นสิ่งสำคัญ เพราะถือเป็นส่วนหนึ่งในการสืบต่ออายุพระพุทธรูป แต่การนำพาหมู่ชนเข้าสู่วิถีพุทธธรรมที่แท้จริง ถือเป็นสิ่งประเสริฐที่สุด เพราะเจดีย์มีชีวิตในวันนี้ จะกลายเป็นมหาเจดีย์ที่ยิ่งใหญ่และมีคุณูปการต่อพระพุทธรูปและแผ่นดินในอนาคตหรือในภพชาติต่อไป อันถือได้ว่าเป็นการแสดงความกตัญญูแก่พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าและสืบต่ออายุพระพุทธรูปอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: พุทธอาสา, พุทธบุตร, ธรรมเจดีย์

Abstract

The concept of volunteer mobilization for Buddhism and motherland of SuanBuddhadhammaMeditation Center, Lamphun province, it is the way of human development that focuses on the Buddhist volunteer and Buddha Putra or Children of Buddha in order to achieve three benefits viz. one's own benefit, others' benefit and benefit both of oneself and of all others. Therefore, the projects and activities are dedicated to gather good people for Buddhism and motherland. The projects and activities are called 'Creating a Living Pagoda or DhammaCetiya. It is considered that the construction of the pagoda gains more merit than other object. Although, the construction of the religious objects is considered as an important part of the prolong life of Buddhism. On the other hand, conveying people to right way of Buddhism is considered as the noblest for the reason that life will become a great monument and benefit for Buddhism and motherland in the present life and the hereafter. It is also considered to express gratitude to the Buddha and to prolong Buddhism.

Keywords: Buddhist Volunteer, Buddha Putra, Dhamma Cetiya

บทนำ

มนุษย์กำลังประสบปัญหาภาวะวิกฤตทุกๆ ด้านโดยเฉพาะปัญหาสังคมที่ไม่ได้ลดลงเลยกลับจะมีแต่เพิ่มมากขึ้นทั้งเรื่องของความเสื่อมทางศีลธรรมปัญหาเยาวชนเรื่องอบายมุขปัญหาการติดสิ่งเสพติดปัญหาการคอร์รัปชั่นปัญหาความรุนแรงและอาชญากรรมทางสังคม การแบ่งแยกเชื้อชาติแบ่งผิวปัญหาเรื่องความยากจนการไม่มีงานทำปัญหาทั่วไปในขณะนี้ ก็คือการก่อการร้ายการขัดแย้งระหว่างกลุ่มระหว่างชาติศาสนาระหว่างผิวพรรณ ระหว่าง

ประเทศ ตลอดจนการทำสงครามกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2550: 26-27) การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลกาภิวัตน์ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาได้นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงบริบทของสังคมไทยก่อนผลกระทบทั้งในด้านเป็นคุณและโทษในระดับต่างๆ โดยเฉพาะความเติบโตทางด้านวัตถุที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดอิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยมวัตถุนิยมได้กระตุ้นโน้มน้าวส่งเสริมให้บุคคลโดยเฉพาะเยาวชนและวัยหนุ่มสาว อันเป็นพลังสำคัญของสังคมในอนาคตตั้งเป้าหมายชีวิตที่เป็นการแสวงหาความมั่งคั่งและวิถีชีวิตแบบฟุ้งเฟ้อรักสบายเน้นการแข่งขันชิงดีชิงเด่นเกิดวิถีคิดแบบตัวใครตัวมันขาดจิตสำนึกสาธารณะหรือจิตอาสา ซึ่งเป็นการให้และช่วยเหลือสังคมและยังได้กำหนดไว้ในวาระแห่งชาติเป็นการปลูกจิตใจคนไทยให้องกามขึ้นอีกครั้งในการมาช่วยกันดูแลสังคมไทย ดูแลสิ่งแวดล้อมชุมชน ตลอดจนปัญหาต่างๆ รอบๆ ตัวสนใจดูแลความทุกข์ของคนรอบข้างเข้าใจผู้อื่น และร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งดีทำความดีให้เป็นรูปธรรมในสังคมไทยและรับผิดชอบสังคมร่วมกัน (วลัยรัตน์ ยิ่งดำรง, 2554: 1)

ปลายปี 2547 ประเทศไทยประสบภัยธรรมชาติครั้งใหญ่ที่รู้จักกันดีในนามคลื่นยักษ์สึนามิเหตุการณ์ครั้งนั้นส่งผลให้กระแสน้ำขึ้นสูงมากในหมู่ประชาชนคนไทยผู้คนจากทุกวงการตั้งแต่ชาวบ้านพ่อค้านักธุรกิจข้าราชการเอ็นจีโอ นักเรียนนักศึกษาต่างเดินทางลงใต้ไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยมีการตั้งกลุ่มอาสาสมัครด้านต่างๆ (วลัยรัตน์ ยิ่งดำรง, 2554: 1) จนกระทั่งเกิดการรวมกลุ่มเครือข่ายองค์กร และหน่วยงานด้านอาสาสมัครที่มาร่วมกัน หนุนเสริมกันให้เกิดขบวนการ จิตอาสาและงานอาสาสมัครที่ยั่งยืนในสังคมไทย ในปี พ.ศ. 2548 ได้มีการจัดตั้งเครือข่ายจิตอาสา และมีการรณรงค์เพื่อขับเคลื่อนงานอาสาสมัครอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากองค์กรที่ทำงานด้านอาสาสมัครอยู่แล้ว อาทิเช่น มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม มูลนิธิกระจกเงา กลุ่ม YIY สหทัยมูลนิธิ ฯลฯ และองค์กรที่เริ่มหันมาสนใจงานอาสาสมัคร อาทิเช่น เครือข่ายพุทธิกา มูลนิธิสุขภาพไทย บางกอกฟอรั่ม กลุ่มอาสาสมัครธรรมชาติดูแลนิเวศน์ชุมชนบพทแห่งประเทศไทย เป็นต้น (กัญชิตา ประพตธรรม, 2554: คำนำ)

การสร้างคนให้มีจิตอาสามีความสำคัญต่อบุคคลองค์กรสังคมและประเทศชาติอย่างมากถ้าเราสามารถปลูกฝังส่งเสริมหรือพัฒนาให้คนในชาติมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนอาสาดูแลรับผิดชอบสมบัติส่วนรวมมีการใช้อย่างเห็นคุณค่าใช้อย่างทะนุถนอมรู้จักแบ่งปันโอกาสในการใช้ของส่วนรวมให้ผู้อื่นปัญหาการเอารัดเอาเปรียบปัญหาอาชญากรรมปัญหายาเสพติดการทำลายสาธารณะสมบัติต่างๆจะลดลง การเห็นแก่

ประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องก็จะลดลงและจะนำมาสู่ชุมชนและสังคมที่เข้มแข็ง (วลัยรัตน์ ยิ่งดำนูน, 2554: 3-4) การทำงานจิตอาสา นั้น ต้องตระหนักถึงความสำคัญของจิตอาสา จิตแห่งการให้ความดีงามทั้งปวงแก่เพื่อนมนุษย์ โดยเต็มใจ สมัยครใจ อิ่มใจ ซาบซึ้งใจ ปิติสุข พร้อมจะเสียสละเวลาแรงกาย สติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์ มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความเชื่อมั่นในตนเอง เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จิตที่ไม่นิ่งดูดาย เมื่อพบเห็นปัญหา หรือความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นกับผู้คน เป็นจิตที่เปี่ยมด้วย “บุญ” คือ ความสงบเย็น และพลังแห่งความดี ช่วยลด “อัตรตา” หรือความเป็นตัวตนของตนเองหลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาเป็นจุดเริ่มต้นของการเสียสละทั้งภายในและภายนอกหรือเรียกว่า “จาคะ” นั้นเป็นหนึ่งในวัชรธรรมเรียกเต็มว่า อริยวัชรธรรมหรืออารยวัชร 5 แปลว่า หลักความเจริญของอารยชน หากพุทธศาสนิกชนใด เจริญธรรมทั้ง 5 ประการครบถ้วนย่อมเข้าถึงพระนิพพานได้ธรรม 5 ประการนั้นประกอบไปด้วย 1) ศรัทธา 2) ศีล 3) สุตะ 4) จาคะ 5) ปัญญา รวมถึงบุญกิริยาวัตถุที่เรียกว่า เวทยาวัจจมัย หรือทำบุญด้วยการช่วยขวนขวายทำกิจกรรมที่ถูกที่ควร นอกจากจะเป็นบุญแล้ว ยังเป็นโอกาสที่จะได้พบกัลยาณมิตรผู้มีศรัทธาที่จะทำหน้าที่พุทธบริษัท เพื่อเป็นการสืบอายุพระศาสนาให้ตกทอดถึงอนุชนคนรุ่นหลัง จากอาสาสมัครสู่การเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ตามแนวทางคำสอนของพระพุทธสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังที่ปรากฏในพระไตรปิฎก (กันธิชา เผือกเจริญ, 2556: 19) ชุมชนวิถีพุทธของสถานปฏิบัติธรรมสวนพุทธธรรมจังหวัดลำพูน เกิดจากการร่วมตัวกันของกลุ่มคนผู้มีจิตอาสาและมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้ร่วมใจกันสร้างสถานปฏิบัติธรรม สวนพุทธธรรม จังหวัดลำพูนขึ้นในปี พ.ศ. 2545 โดยการนำของคุณอรธวุฒิ สัยเจริญ ร่วมกับคณะจิตอาสากลุ่มบุกเบิก โดยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของงานจิตอาสาเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการจรดลงพระพุทธรูปและพัฒนาศักดิ์ จึงได้เสียสละทรัพย์สินส่วนตัวและที่ดินอันเป็นมรดกของตนจำนวน 6 ไร่ โดยถวายให้เป็นที่ดินสงฆ์ในนามวัดพระธาตุหริภุญชัย วรมหาวิหาร และได้เกิดแนวคิดในการรวบรวมจิตอาสาเพื่อพระพุทธศาสนาและแผ่นดินขึ้น โดยได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่เกี่ยวกับจิตอาสามาประยุกต์ใช้ในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อรวบรวมจิตอาสาตามหลักพุทธธรรม และมีบุคคลสำคัญในสมัยพุทธกาลที่ปรากฏในพระไตรปิฎกเป็นแบบอย่างจิตอาสาเชิงพุทธทั้งในด้านการดำเนินชีวิตและการเสียสละเพื่อส่วนรวม อาทิ เช่น มหมานพ (หรือพระอินทร์) ทานอนาถบิณฑิกเศรษฐี หมอชีวกโกมารภัจจ์และนางวิสาขา เป็นต้น

ปัจจุบันสวนพุทธธรรมจังหวัดลำพูน มีเนื้อที่จำนวนทั้งหมด 45 ไร่ เป็นที่ดินสงฆ์

ในนาม “วัดพระธาตุหริภุญชัย วรมหาวิหาร” จำนวน 24 ไร่ และเป็นที่สาธารณะประโยชน์ในนาม “มูลนิธิสวนพุทธธรรม” จำนวน 21 ไร่ ซึ่งอยู่ในความดูแลและอุปถัมภ์จากคณะสงฆ์วัดพระธาตุหริภุญชัย วรมหาวิหาร โดยมีเจ้าอาวาสวัดพระธาตุหริภุญชัยเป็นประธานร่วมกับคณะสงฆ์ จังหวัดลำพูน โดยมีเจ้าคณะจังหวัดลำพูนเป็นประธานที่ปรึกษา ซึ่งได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมในทุก ๆ ด้าน เพื่ออำนวยการประโยชน์ต่อพุทธบริษัทและมหาชนในทิศทั้ง 4 โดยได้มอบหมายให้คุณอรรถวุฒิ สัยเจริญและคุณอดิศักดิ์ จันทะราชา ในฐานะผู้ริเริ่มก่อตั้งและบุกเบิกให้เป็นผู้ดูแลสถานปฏิบัติธรรมสวนพุทธธรรม จังหวัดลำพูน ร่วมกับคณะจิตอาสาทั่วประเทศเพื่อร่วมใจกันสร้างชุมชนวิถีพุทธและทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อพระพุทธศาสนาและแผ่นดินด้วยระบบสามัคคีธรรมตามแนวทางจิตอาสาด้วยความสมัครใจ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจิตอาสาในทางพระพุทธศาสนา

งานอาสาสมัครหรืองานจิตอาสาที่มีจำนวนผู้เข้าร่วมเพิ่มขึ้นทุกปีดังเห็นได้จากเหตุการณ์สึนามิที่ภูเก็ตเมื่อปี พ.ศ. 2547 จนกระทั่งเหตุการณ์มหาอุทกภัยเมื่อปี พ.ศ. 2554 พลังของจิตอาสาที่ทำงานแบบเครือข่ายทำให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยเข้าถึงด้วยความรวดเร็วและมีอาสาสมัครจำนวนมากหมุนเวียนให้ความช่วยเหลือกลุ่มจิตอาสาได้ขยายจำนวนเป็นกลุ่มใหญ่และมีหลายกลุ่ม ให้ความช่วยเหลือทำงานอย่างต่อเนื่องในส่วนที่ตนเองถนัด ปัจจุบันการทำงานจิตอาสาขยายเครือข่ายการทำงานเพื่อสังคมชัดเจนขึ้นจึงมีการกำหนดให้วันที่ 27 ธันวาคมของทุกปีเป็นวันจิตอาสา (มิชิมาจาปาเทศรอตสุทธ, [ออนไลน์], [15 ธันวาคม 2555]) จิตอาสาถือว่าเป็นเหตุผลหลักของพระพุทธศาสนาในการทำงานเพื่อสังคม ดังที่สมเด็จพระสัมมา สัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสแก่ภิกษุ คราวส่งพระสาวกชุดแรกออกไปประกาศพระศาสนาว่า “จรถภิกขเวจาริกไปพหุชนหิตายพหุชน สุขายโลกานู กมปายอตถายหิตายสุขาย เทวมนุสสานันแปลว่าภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมากเพื่ออนุเคราะห์ชาวโลกเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป” (วิ.ม. (ไทย) 4/32/40.)

1. ความหมายของจิตอาสา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายว่า “จิตอาสา” เกิดจากคำสองคำ คือ “จิต” ซึ่งมีความหมายเดียวกับใจจิตหมายถึง สิ่งที่ทำหน้าที่รู้สึกคิดและนึก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 329) และอีกคำคือ “อาสา” หมายถึงรับทำโดยความเต็มใจ

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1370) เมื่อรวมกันแล้วจะหมายถึงนึกและคิดเสนอตัวรับทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมด้วยความเต็มใจภาษาอังกฤษใช้คำที่มีความหมายสอดคล้องและใกล้เคียงกันคือ Voluntary Spirit หรือ Volunteer Spirit หรือ Philanthropy ทั้งนี้ยังหมายถึงบุคคลที่นึกคิดและคิดเสนอตัวรับทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมด้วยความเต็มใจ (เปี่ยมศรี เศรษฐพรศรี, 2555: 11) นอกจากนี้ยังมีคำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันกับคำว่าจิตอาสาดังนี้ “อาสาสมัคร” เป็นคำวิเศษณ์หมายถึงที่เสนอตัวเข้าทำงานด้วยความสมัครใจเช่นทหารอาสาสมัคร และที่เป็นคำนามหมายถึงบุคคลที่เสนอตัวเข้าทำงานด้วยความสมัครใจเช่น เขาเป็นอาสาสมัคร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1370) (ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Volunteer)

“จิตสาธารณะ” คือจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมเพราะคำว่า “สาธารณะ” คือสิ่งที่มีได้เป็นของผู้หนึ่งผู้ใดจิตสาธารณะจึงเป็นความรู้สึกถึงการมีสิทธิและหน้าที่ที่จะดูแลและบำรุงรักษาร่วมกันเช่นการช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมการดูแลรักษาสาธารณะสมบัติของส่วนรวม โดยให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าตลอดจนช่วยเหลือและรักษาให้ความช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากหรือผู้ที่ร้องขอความช่วยเหลือตลอดจนร่วมมือกระทำเพื่อป้องกันปัญหาหรือช่วยกันแก้ปัญหาภาษาอังกฤษใช้คำว่า Public Mind (กันธิชา เผือกเจริญ, 2556: 13) นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ได้ให้ความหมายและคำจำกัดความของจิตอาสาไว้ดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2537: 32-36) ให้ความหมาย “จิตอาสา” ในหมวดคำอธิบาย “จาคะ” ว่าเป็นการกระทำที่เสียสละ หากผู้ใดมีจาคะจะสามารถทำทานได้อย่างเต็มที่ สละได้ถึงความสุขส่วนตัวเพื่อผู้อื่นช่วยเหลือผู้อื่นหรือเรียกอีกคำว่ามีน้ำใจเป็นผู้ใจกว้างรับฟังผู้อื่นและพร้อมบำเพ็ญคุณธรรมและบารมี

พระพุทธทาสภิกขุ (พุทธทาสภิกขุ, 2537: 20) ให้คำจำกัดความของคำว่า “จิตอาสา” ซึ่งท่านอธิบายในเรื่องโครงสร้างทางเศรษฐกิจโดยท่านกล่าวไว้ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีได้เมื่อมนุษย์ มีการให้ทานคือมีความกรุณาและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีจาคะคือความเสียสละซึ่งใกล้เคียงกับสังคมไทยในอดีตที่มีความกรุณาและการแบ่งปันสิ่งเหล่านี้จะทำให้คนในสังคมนั้นๆมีความปรารถนาดีต่อกันและเป็นไปอย่างยั่งยืน

พระไพศาลวิสาโล (พระไพศาลวิสาโล, 2537: 5) ได้ให้ความหมายของคำว่า “จิตอาสา” คือ จิตที่พร้อมจะสละแรงกายความสามารถสติปัญญาและเวลาเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นในสังคมเป็นจิตที่เป็นสุขเมื่อได้ทำความดีไม่ว่าโดยเมื่อพบเห็นผู้ประสบกับความทุกข์ยากเป็นการยกระดับปัญญาและ สำนึกทางสาธารณะเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมของบุคคล

นั้นในการสร้างสังคมที่ดีงามเป็นสังคมที่เป็นธรรมและมีสันติ

พระครูปริยัติกิตติธำรง (ทองขาว กิตติธโร) (พระครูปริยัติกิตติธำรง (ทองขาวกิตติธโร), 2553: 30-37) นักวิชาการทางพระพุทธศาสนากล่าวถึงการทำงานจิตอาสาไว้ดังนี้พุทธศาสตร์บัณฑิตคือบทบาทความเป็นนักจิตอาสาแบบเต็มตัวเนื่องด้วยหน้าที่ของพุทธศาสตร์บัณฑิตมีบัญญัติไว้ว่า เป็นผู้ให้ธรรมทาน การให้ธรรมทานคือการให้ธรรมะเป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ช่วยจัดปัญหาความทุกข์ที่เกิดขึ้น

ประเวศ วะสี (ประเวศ วะสี, อ่างในจิตรวลัยศรีแสงฉาย, 2551: 11) ได้ให้ความหมายของคำว่าจิตอาสาว่าเป็นจิตที่มีการเสียสละ จิตที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นผู้มีจิตพร้อมที่จะเป็นอาสาสมัครเป็นรูปธรรมของความเป็นเพื่อนมนุษย์ที่มีความเมตตากรุณาเพื่อเชื่อมต่อความเป็นและทำให้เกิดสิ่งดีงามในสังคม

สรุปได้ว่าความหมายของจิตอาสาตามแนวนักวิชาการพุทธศาสนาเถรวาทมีความหมายคือบุคคลหรือการกระทำที่เป็นการสงเคราะห์การสละแรงกายกำลังทรัพย์ ความสามารถ และเวลาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ยากโดยไม่หวังผลตอบแทนซึ่งความหมายตามแนวนักวิชาการพระพุทธศาสนานี้มีความหมายไปในทิศทางเดียวกันกับความหมายของจิตอาสาโดยทั่วไปที่ว่าจิตอาสาเป็นทั้งบุคคลหรืองานที่ผู้กระทำการเลือกกระทำสิ่งต่างๆที่เห็นว่าเป็นสิ่งควรกระทำและเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินทองและการกระทำนี้ไม่ใช่ภาระงานที่ต้องทำตามหน้าที่ (เปี่ยมศรี เศรษฐพรค์, 2555: 11)

2. ความสำคัญของจิตอาสา

นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงความสำคัญของจิตอาสาไว้ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2554: 19) กล่าวถึงความสำคัญของจิตอาสาว่าการพัฒนาตนเองให้มีความเก่งกล้าสามารถในการงานนี้นอกจากจะเกิดผลภายนอกเช่นอาจจะได้ผลตอบแทนหรือได้รับการเลื่อนขั้นเลื่อนระดับงานแล้วก็มีผลที่แน่นอนภายในตัวเองไม่ว่าภายนอกเราจะได้รับผลตอบแทนหรือไม่ก็ตามแต่ในตัวเราเรารู้ก็คือการที่เรามีความขำขันขำนาญมากขึ้นทำอะไรได้ดีขึ้นเราจะมีผลตอบแทนให้หรือจะไม่มีก็แล้วแต่แต่เรารู้สึกในตัวเองของเราเราทำไปแล้วเราก็สบายใจภูมิใจของเราถ้ารู้สึกว่าการทำอะไรแล้วเราทำได้ดีขึ้นนี้คือการพัฒนาตนเองขอให้เรามีความภูมิใจสบายใจในตัวได้ทันทีไม่ต้องรอให้คนอื่นชมมาให้ผลตอบแทนเช่นเราทำงานเกี่ยวกับอาสาสมัคร เพื่อส่วนรวมของสังคม

พระไพศาลวิสาโล (พระไพศาล วิสาโล, 2551: 7) กล่าวถึงความสำคัญของจิตอาสา

ว่าในสภาพสังคมปัจจุบันบุคคลต้องการความช่วยเหลือมีอยู่มากการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ มากมายเรื่องจิตอาสาจึงเป็นเรื่องสำคัญที่พึงร่วมกันพิจารณาว่าตนสามารถจะเป็นคนหนึ่งที่มีจิตอาสาเพิ่มขึ้นในสังคมหรือไม่ จิตอาสาเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดองค์กรหรือเครือข่ายอาสาขึ้นมาเพื่อกระตุ้นจิตอาสาให้เพิ่มขึ้นในสังคมไทย เครือข่ายจิตอาสาเป็นองค์กรที่ดำเนินการโดยตามปกติแล้วการทำงานในลักษณะนี้ ถือได้ว่าเป็นการทำงานที่เสี่ยงต่อชีวิตหรือการทำงานเพราะถือว่าทำงานด้วยจิตอาสาลงไปทำแต่เนื้อหาในการทำงานลักษณะนี้กล่าวคือทำงานมีความมุ่งหมายต่องานในตัวมีคุณค่าและเป็นสิ่งที่ประโยชน์แต่ผู้ทำงานจะเข้าใจความมุ่งหมายและเห็นประโยชน์แค่ไหนถ้ามองเห็นประโยชน์แล้ว มีแรงกระตุ้นคือ ศรัทธา วิริยะขันติสติปัญญานี้คือองค์ประกอบของนักจิตอาสาอันเป็นแรงกระตุ้นในการทำงานของนักจิตอาสาจำต้องมีและสร้างให้เกิดขึ้นแรงกระตุ้นคือศรัทธาในการทำงานของจิตอาสาต้องประกอบด้วยศรัทธาเชื่อมั่นในงานที่ทำศรัทธาคือการที่มีความเชื่อความมั่นใจ เห็นคุณค่าเป็นประโยชน์ของงานนั้นศรัทธาเป็นสิ่งสำคัญเป็นหลักที่อยู่ในใจเราเป็นสิ่งที่ทำให้การทำงานที่เป็นเรื่องทางร่างกายหรือทางสังคมเกิดความหมายเป็นประโยชน์ที่แท้จริงเพราะฉะนั้น งานไม่ใช่เป็นเพียงภาพที่ปรากฏมองเห็นกันภายนอกเท่านั้นแต่จะต้องมีหลักในทางจิตใจเป็นฐานอยู่ด้วยก็คือความศรัทธาถ้าเราจะทำงานให้มีความสุขก็ต้องมีศรัทธาในงานด้วยบุคคลที่เคยมีประสบการณ์เรียนรู้การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยตนเองจะรู้สึกถึงความอึดใจมีความสุขที่ได้จากการให้และมีพลังมากขึ้นที่จะสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้อีกมากมายและนี่คือการทำบุญที่พระพุทธศาสนาสรรเสริญ

จากทฤษฎีที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่าความสำคัญของจิตอาสาเป็นการพัฒนาตนเองให้มีความเก่งกล้าสามารถในกิจการงานนั้นเกิดแรงกระตุ้นคือศรัทธาในการทำงานทำด้วยศรัทธาเชื่อมั่นในงานที่ทำมีความมั่นใจเห็นคุณค่าเห็นประโยชน์ของงานนั้นเมื่อทำงานที่เป็นเรื่องทางร่างกายหรือทางสังคมเกิดความหมายเป็นประโยชน์ที่แท้จริงปรากฏมองเห็นกันภายนอกและมีเกิดผลภายในมีความชำนาญมากขึ้นทำอะไรได้ดีขึ้นทำไปแล้วเกิดความสบายใจอึดใจมีความภูมิใจได้ทันทีไม่ต้องรอให้คนอื่นเข้ามาให้ผลตอบแทน (วลัยรัตน์ ยิ่งดำบุญ, 2554: 19)

3. ลักษณะของจิตอาสา

นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงลักษณะของจิตอาสาไว้ดังต่อไปนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต, 2552: 15)

ได้กล่าวถึงลักษณะของจิตอาสาสรุปความได้ว่าจิตอาสาคือการกระทำที่เสียสละเพื่อส่วนรวม ซึ่งตรงกับหลักธรรมที่เรียกว่าวัฑฒิธรรม เรียกเต็มว่าอริยวัฑฒิแปลว่าหลักธรรมเจริญอย่าง อริยะซึ่งแสดงว่าพุทธศาสนิกชนมีความเจริญก้าวหน้า ในการปฏิบัติและมีความหวังว่าจะเข้าถึง จุดหมายของพระพุทธศาสนาหลักความเจริญที่ว่านี้มี 5 ประการคือ 1) ศรัทธา 2) ศีล 3) สุตะ 4) จาคะ และ 5) ปัญญา กล่าวโดยสรุป “จิตอาสา” เป็นลักษณะทางจิตของบุคคลที่ประกอบด้วย ความมีน้ำใจและจิตสำนึกหรือสำนึกสาธารณะที่เสียสละแรงกายแรงใจสติปัญญาเพื่อบำเพ็ญ ประโยชน์ต่อสังคมซึ่งคุณสมบัติของพระพุทธเจ้าคือ ต้นแบบจิตอาสาที่ดีและพระพรหมคุณา ภรณ์ได้สรุปลักษณะของจิตอาสาว่าประกอบด้วยลักษณะดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีมีพรหมวิหารและสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี
- 2) เป็นผู้มีส่วนร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มเป้าหมายเพื่อเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 3) เป็นนักวิเคราะห์วิจัยสำรวจแนวคิดหรือประชาคมติและสามารถดำเนินงานได้อย่างสอดคล้องต่อความต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมายหรือพื้นที่นั้นๆ
- 4) เป็นผู้มีความสามารถในการจัดกิจกรรมสื่อสารสัมพันธ์และดำเนินงานตามแผนงานอย่างเป็นระบบ
- 5) เป็นผู้มีความสามารถในการให้คำปรึกษาและแนะนำในกิจกรรมด้านการประชาสัมพันธ์ต่อฝ่ายบริหารองค์กรเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการทำงานเชิงรุกเป็นหน้าที่ของนักจิตอาสาจะมีวิสัยทัศน์มองการไกลรู้จักคบคิดคิดเป็นคิดถึงสาเหตุทั้งต้นเหตุปลายเหตุและวิธีแก้ไขของเหตุเหล่านั้นๆปัญหานั้นๆงานนั้นๆนั้นสามารถเชื่อมโยงไปสู่ชีวิตประจำวันได้หรือไม่หรือตลอดทั้งหน้าที่การงานหรือการกระทำที่มีผลกระทบระยะสั้นระยะยาวแค่ไหน แม้แต่ปัญหาอื่นๆเป็นต้นลักษณะเช่นนี้คือคุณสมบัติของนักจิตอาสา

ศุภรัตน์รัตนมุขย์ ให้ความหมายของคำว่าอาสาสมัคร (หรือ จิตอาสา) ว่า “เป็น เลือกรกระทำสิ่งต่างๆ ที่เห็นว่าเป็นสิ่งควรกระทำและเป็นการรับผิดชอบต่อสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินทองและการกระทำนี้ไม่ใช่ภาระงานที่ต้องทำตามหน้าที่” (ศุภรัตน์ รัตนมุขย์, 2544: 33-37) ในส่วนขององค์ประกอบของคำว่าอาสาสมัครนั้นประกอบไปด้วย

- 1) การเลือก (Choose) หมายถึง การมีอิสระเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ
- 2) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) หมายถึงการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นในสังคม
- 3) ไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินทอง (Without Monetary Profit) หมายถึงไม่ได้

หวังผลตอบแทนในรูปของเงินหรือรายได้ทางอื่นแต่อาจได้ผลรางวัลกลับมาเพื่อทดแทนค่าใช้จ่ายที่ใช้ไปแต่ไม่สามารถเทียบกับค่าของสิ่งที่ได้กระทำไป

4) ไม่ใช่ภาระหน้าที่ (Beyond Basic Obligation) หมายถึง การกระทำที่อยู่นอกเหนือภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ (ศุภรัตน์ รัตนมุขย์, 2551: 13-14) การทำงานจิตอาสาจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบทั้ง 4 ข้างต้นครบทุกข้อหากขาดข้อหนึ่งข้อใดจะไม่ถือว่างานนั้นคือ ลักษณะงานของจิตอาสา

แนวคิดการรวบรวมพุทธอาสาและพุทธบุตรของสถานปฏิบัติธรรมสวนพุทธธรรม จังหวัดลำพูน

สืบเนื่องจากในสภาวะปัจจุบันพุทธบริษัทอันหมายถึง ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา อยู่ในสภาพที่อ่อนแอ คณะสงฆ์ได้ช่วยกันทำหน้าที่ในฝ่ายบรรพชิตที่จะทำให้พุทธบริษัทมีความเข้มแข็ง ส่วนคณะจิตอาสาเพื่อพระพุทธศาสนาและแผ่นดินของสวนพุทธธรรม จังหวัดลำพูน อยู่ในฝ่ายคฤหัสถ์หรือผู้ครองเรือน จึงมุ่งเน้นไปที่การสร้าง ความเข้มแข็งให้กับประชาชนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่เกิดอยู่ภายใต้อิทธิพลของวัตถุนิยมหรือบริโภคนิยมจึงไม่สนใจเข้าวัด ไม่เข้าใจพระสงฆ์มีความเก้อเขินในการทำบุญ เป็นชาวพุทธเพียงในนาม เข้าวัดเพียงเพื่อโชคกลางหรือเมื่อตนเองมีเคราะห์ ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการของพระพุทธศาสนาที่แท้จริง ขาดความเป็นผู้มีจิตอาสาในการรับผิดชอบต่อศาสนาของตน มีการศึกษาสูงแต่เอาตัวไม่รอดนำไปสู่หนทางแห่งความเสื่อม อันมีที่ไปคืออบายและความทุกข์ เป็นต้น คนรุ่นใหม่ไม่เข้าใจความเป็นอุบาสก อุบาสิกาที่ดี เพราะคิดว่าต้องเป็นคนแก่ ต้องนั่งขาวหม่นขาว ต้องนอนวัด ดังนั้นคณะจิตอาสาในกลุ่มบุกเบิกโดยการนำของคุณอรรณวุฒิ สัยเจริญ ประธานผู้ก่อตั้งสวนพุทธธรรมจังหวัดลำพูน จึงได้คิดพุทธวิธีให้คนรุ่นใหม่ได้เข้าใจพระรัตนตรัยและพัฒนาตนจนเข้าใจลัทธิมรรค ผล พระนิพพาน ตามแนวทางของคฤหัสถ์ แบบค่อยเป็นค่อยไป จึงเกิดแนวคิดในการรวบรวมคณะจิตอาสาแห่งสวนพุทธธรรมขึ้น เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับพุทธบริษัท โดยอาศัยหลักแห่งความสามัคคีและความเสียสละของมฆมานพ (หรือพระอินทร์) ที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎกเป็นแบบอย่างในการรวบรวมจิตอาสาขึ้น และได้แบ่งคณะจิตอาสาออกเป็น 2 ระดับคือ พุทธอาสาและพุทธบุตร

พุทธอาสา (วิ.ม. (ไทย) 4/58/71) หมายถึง พุทธศาสนิกชนที่มีจิตอาสาเสียสละช่วยเหลืองานพระพุทธศาสนาและแผ่นดิน เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาแด่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระรัตนตรัย ด้วยความสมัครใจ โดยไม่มีค่าตอบแทน ผู้เป็นพุทธอาสาเป็นผู้เริ่มต้นด้วยศรัทธาในพระรัตนตรัย แม้ในเบื้องต้นอาจจะยังบกพร่องในศีลธรรมอยู่บ้าง แต่ก็มีจิตอาสา (เสียสละ) ช่วยเหลืองานพระพุทธศาสนาและเมื่อได้มาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ณ สวนพุทธธรรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ได้รับการถ่ายทอดข้อธรรมข้อธรรมจนเชื่อมั่นในกฎแห่งกรรม เพื่อกำเว้นวายตายเกิดตามหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา ในที่สุดก็จะพัฒนาตนเป็นอุบาสกอุบาสิกาที่ดีอันมีคุณสมบัติ 5 ประการคือ (อง.ปญจก. (ไทย) 22/175/292-293.)

- 1) เป็นผู้ที่มีศรัทธาเชื่อในปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เชื่อมั่นในพระรัตนตรัย
- 2) เป็นผู้มีความยินดีในศีล อันมีศีล 5 เป็นเบื้องต้น
- 3) เป็นผู้เชื่อกรรม เชื่อผลของกรรม มุ่งหวังผลจากการกระทำของตน
- 4) เป็นผู้ให้ความสำคัญและเกื้อกูลหมู่สงฆ์ (ไม่แสวงหาเขตนาบุญภายนอกพระศาสนา)

- 5) เป็นผู้ชวนชวนในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา

เมื่อพุทธอาสาได้พัฒนาตนเป็นอุบาสก อุบาสิกาที่ดีแล้ว (ขุ.อิติ. (ไทย) 25/74/431-433) และได้มาศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่องต่อไป จนเกิดการเห็นโทษภัยของสังสารวัฏ และเห็นคุณค่าของอริยสัจ 4 ประการ เห็นอานิสงส์ของการบรรลุนิพพานเป็นพระโสดาบัน และเป็นผู้ปรารถนาจะดำรงตนเป็นอริยบุคคลขั้นต้นในทางพระพุทธศาสนาในฐานะคฤหัสถ์ผู้ครองเรือน โดยมีอริยบุคคลในสมัยพุทธกาลเป็นแบบอย่าง อาทิเช่น ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี และนางวิสาขา ฯลฯ เป็นต้น

ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี เกิดในตระกูลมหาเศรษฐี ในเมืองสาวัตถี บิดาชื่อ “สมณะ” มีทรัพย์สมบัติมากมายมหาศาล เมื่อเกิดมาแล้วบรรดาหมู่ญาติได้ตั้งชื่อให้ว่า “สุหัตตะ” เป็นคนมีจิตเมตตาชอบทำบุญให้ทานแก่คนยากจนอนาถา จึงได้ชื่อใหม่เพราะให้ทาน เพราะเมื่อบิดามารดาของท่านล่วงลับไปแล้ว ท่านได้ดำรงตำแหน่งเศรษฐีแทน และตั้งโรงงานที่หน้าบ้านแจกอาหารแก่คนยากจน ทุกวัน จนกระทั่งประชาชนทั่วไปเรียกท่านตามลักษณะนิสัยว่า “อนาถบิณฑิกเศรษฐี” ซึ่งหมายถึง “ผู้มีก้อนข้าวเพื่อคนอนาถา” และได้เรียกกันต่อมาจนลืมนามเดิมของท่าน วันหนึ่งได้เข้าเฝ้า พระพุทธองค์ พอได้ฟังอนุพุทธานุภาพและอริยสัจสี่จากพระพุทธเจ้าแล้ว ก็ได้ดวงตาเห็นธรรมเป็น พระโสดาบันบุคคลในพระพุทธศาสนา ประกาศตนเป็นอุบาสกต่อพระรัตนตรัยเป็นสรณะตลอดชีวิต

ในคัมภีร์อรรถกถา ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่เกิดเป็นชายแล้วบริจาคทรัพย์มากในพระศาสนา ไม่มีใครเกินท่านอนาถบิณฑิกะ ท่านอนาถบิณฑิกะเศรษฐีนั้น อุปถัมภ์พระพุทธศาสนา ด้วยการ บริจาคทรัพย์ เพื่อสร้างวัดพระเชตะวันเป็นที่พักของพระพุทธองค์และคณะสงฆ์ พระพุทธองค์ ได้ประทับจำพรรษาอยู่ถึง 19 พรรษา เป็นเวลานานกว่าที่อื่น ซึ่งท่านอนาถบิณฑิกะได้ถวายอาหารแด่พระพุทธองค์ทุกวันมิได้ขาด นอกจากนี้ ท่านอนาถบิณฑิกะเศรษฐียังเป็นคนมีมิตรมาก ประชาชน เชื่อคำพูด จึงชักชวนคนสร้างอาราม โดยเริ่มตั้งแต่การดูสถานที่อันเหมาะสม คือไม่ไกลจากหมู่บ้านเกินไป มีถนนหนทางสะดวกสบาย ผู้คนไปมาได้ง่าย กลางวันคนไม่พลุกพล่าน กลางคืนมีเสียงรบกวนน้อย ไม่อึกทึก เป็นสถานที่ที่พวกมนุษย์จะทำกิจลับได้ เป็นสถานที่ที่เหมาะสมแก่การหลีกเว้น

1. งานจิตอาสาเพื่อส่วนรวม

1) เอตทัคคะในฝ่ายผู้เป็นทนาย กล่าวเฉพาะบางตอน เช่น ถวายอาหารบิณฑบาตให้ท่านแก่คนยากจน และกราบอาราธนาให้พระ 200 รูป ไปฉันภัตตาหารที่บ้านตลอดกาล กระทำอยู่อย่างนี้ตลอดไม่ขาด นอกจากนั้นยังได้ชวนช่วยให้ผู้อื่นมาอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา และชักนำเดียรฉัตรให้มาฟังธรรมจากพระพุทธองค์จนสำเร็จธรรมเป็นพระโสดาบัน

2) ต้นแบบบริจาคทรัพย์สร้างวัดถวาย หลังจากที่ท่านอนาถบิณฑิกะเศรษฐีได้ฟัง อนุพุทโธภาและอริยสัจ 4 ประการจากพระพุทธเจ้าแล้วได้ดวงตาเห็นธรรม บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบันบุคคลในพระพุทธศาสนาและได้ประกาศตนเป็นอุบาสกผู้ถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ตลอดชีวิต จากนั้นได้กราบทูลอาราธนาพระบรมศาสดาเสด็จไปประกาศพระศาสนายังเมืองสาวัตถี พร้อมทั้งกราบทูลว่า จะสร้างพระอารามถวายที่เมืองสาวัตถีนั้น พระบรมศาสดาทรงรับอาราธนา ตามคำกราบทูล ท่านอนาถบิณฑิกะเศรษฐีรู้สึกปลาบปลื้มปิติยินดีเป็นอย่างยิ่งรีบเดินทางกลับสู่กรุง สาวัตถีโดยด่วน ในระหว่างทางจากกรุงราชคฤห์ถึงกรุงสาวัตถี ระยะทาง 54 โยชน์ ได้บริจาคทรัพย์จำนวนมากให้สร้างวิหารที่ประทับเป็นที่พักทุกๆ ระยะหนึ่งโยชน์ เมื่อถึงกรุงสาวัตถีแล้วได้ติดต่อขอซื้อที่ดินจากเจ้าชายเชตราชกุมาร โดยได้ตกลงราคาด้วยการนำเงินปูลาดให้เต็มพื้นที่ตามที่ต้องการ ปรากฏว่าเศรษฐีใช้เงินถึง 27 โกฏิ เป็นค่าที่ดิน และอีก 27 โกฏิ เป็นค่าก่อสร้างพระคันธกุฎี ที่ประทับของพระบรมศาสดาและเสนาสนะสงฆ์ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 54 โกฏิ แต่ยังขาดพื้นที่สร้างซุ้มประตูพระอาราม ขณะนั้น เจ้าชายเชตราชกุมารได้แสดงความประสงค์ขอเป็นผู้จัดสร้างถวาย โดยขอให้จารึกพระนามของพระองค์ที่ซุ้มประตูพระอาราม ดังนั้น พระอารามนี้ จึงได้ชื่อว่า “เชตวนาราม”

3) การทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย พุทธบริษัทผู้ใฝ่บุญนั้น ย่อมปรารถนาเหตุเล็กๆ น้อยๆ ขึ้นมา เป็นเรื่องทำบุญได้เสมอ เช่นเรื่องของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีดังนี้ วันหนึ่งหลานของท่านเล่นตุ๊กตา ที่ทำจากแป้งแล้วหล่นลงแตก หลานร้องไห้ด้วยความเสียดายตุ๊กตา เพราะไม่มีตุ๊กตาจะเล่นท่านเศรษฐีได้ปลอบโยนหลานว่า “ไม่เป็นไร เราช่วยกันทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ตุ๊กตากันเถิด” ปรากฏว่าหลานหยุดร้องไห้ รุ่งเช้าท่านจึงพาหลานช่วยกันทำบุญเลี้ยงพระแล้วกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลไปให้ตุ๊กตา ชาวการทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ตุ๊กตาของท่านเศรษฐีแพร่ขยายไปอย่างรวดเร็ว ประชาชน ชาวพุทธบริษัททั้งหลาย เห็นเป็นเรื่องแปลกและเป็นเรื่องที่ดีที่ควรกระทำ ดังนั้น เมื่อญาติผู้เป็นที่รักของตนเสียชีวิตลง ผู้คนต่างก็พากันทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้คนตายเหมือนอย่างที่ท่านเศรษฐีกระทำและถือปฏิบัติกันอย่างแพร่หลายสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นถึงควมมีจิตอาสาในการชวนชวนช่วยเหลืองานต่าง ๆ ของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีที่คอยเอาใจใส่ดูแลพระพุทธรองค์และภิกษุอื่นๆ รวมถึงประชาชนทั่วไปด้วยจิตเมตตา ซึ่งท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีถือเป็นผู้มีจิตอาสาที่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา มากจนได้รับเกียรติพิเศษจากพระเจ้าปเสนทิโกศล คือให้ท่านเป็นคนปลุกต้นโพธิ์ไว้หน้าพระเวฬุวัน มหาวิหาร มีชื่อว่า อานันทโพธิ์ เพื่อเป็นปูชนียสถาน แก่ประชาชนชาวนครสาวัตถีแทนพระพุทธรองค์ ในคราวที่เสด็จจาริกไปที่อื่น

นางวิสาขามหาอุบาสิกา นักปราชญ์ทางศาสนาบางท่านกล่าวไว้ว่า อุบาสิกาผู้ใญ่บุญไม่มีใครเกินนางวิสาขา มหาอุบาสิกา นางวิสาขาเป็นอุบาสิกา ผู้มีศรัทธา ศีล มีจริยวัตร อังงงามและมีปัญญา รู้เหตุผล อันถ่องแท้ เป็นสตรีผู้เป็นแบบอย่างที่ดีเพียบพร้อมด้วยคุณธรรมต่างๆ และยังทำหน้าที่ในการสร้างถาวรวัตถุในพระพุทธศาสนา รวมถึงสร้างปราสาทถวายพระสงฆ์ นางวิสาขา เป็นลูกสาวของท่านธัญชัยเศรษฐี ซึ่งมีลูกสาว 2 คน คือ นางวิสาขามหาอุบาสิกา และนางสุดชาดา มารดาชื่อสุมนาเทวี ปู่ชื่อว่าเมณฑกเศรษฐี และย่าชื่อว่า จันทปทุมมา ตระกูลนี้อาศัยอยู่ในเมืองภัททิยะแห่งแคว้นอังคะ นางวิสาขาพร้อมด้วยเพื่อนๆ เดินทางไปเฝ้าพระพุทธรองค์ที่ทรงประทับอยู่ ณ ชาติยวัน(สวนมะลิ) พระองค์ได้ทรงแสดงพระธรรมเทศนาโปรด เมื่อจบพระธรรมเทศนา วิสาखाได้บรรลุโสดาปัตติผล เป็นพระโสดาบัน มีความสม่ำเสมอในการทำนุบำรุงศาสนา ท่านเป็นผู้ใกล้ชิดพระพุทธศาสนา ตั้งแต่เยาว์วัย จะเห็นได้จากการที่สำเร็จเป็นอริยบุคคลชั้นโสดาบันตั้งแต่อายุเพียง ๗ ขวบ และที่สำคัญตระกูลของท่านนั้นใกล้ชิดกับพระสงฆ์ด้วยการนิมนต์พระสงฆ์มาฉันภัตตาหารที่บ้านเป็นประจำ จึงเป็น

เหตุให้ท่านรู้หน้าที่ว่าควรปฏิบัติอย่างไรกับพระสงฆ์ และเมื่อถวายอาหารแล้วท่านจะชี้ชวนให้ภิกษุฉันอาหารนั้นด้วยความเอาใจใส่ นอกจากนั้นท่านยังเคยเอาใจใส่ต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี พร้อมทั้งชักชวนบุคคลให้หันมานับถือพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะไปทางไหนคนก็รักเป็นคนดีของสังคม ถึงแม้ว่าในสังคมอินเดียก่อนพุทธกาลนั้นสตรีจะมีบทบาทน้อยกว่าบุรุษก็ตาม นางวิสาขาได้ใช้ความเป็นผู้มีสติปัญญาและเฉลียวฉลาดช่วยเหลือพระพุทธศาสนาด้วยกำลังสติปัญญา จนทำให้พระพุทธองค์ทรงบัญญัติสิกขาบทเกี่ยวกับการที่ภิกษุนั่งในที่ลับตา กับสตรีสองต่อสอง และภิกษุที่เกี่ยวข้องพาราสีสตรี

2. งานจิตอาสาเพื่อส่วนรวม

นางวิสาขามหาอุบาสิกา ใฝ่การทำหน้าที่อุปัฏฐาก และอุปถัมภ์พระพุทธองค์และพระสงฆ์เป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากการไปทูลขอพร 8 ประการจากพระพุทธเจ้า คือ

1) หม่อมฉันขอถวายผ้าอาบน้ำฝนตลอดชีวิต เพราะการที่พระสงฆ์เปลือยกาย สรงน้ำเป็นสิ่งไม่งาม ไม่เหมาะสม

2) หม่อมฉันขอถวายอาคันตุกัตตลอดชีวิต เพราะพระอาคันตุกะเป็นผู้ไม่ชำนาญทาง ไม่รู้จักที่โคจร ย่อมเที่ยวไปบิณฑบาตลำพัง หากได้ฉันอาคันตุกัตของหม่อมฉันแล้ว เมื่อชำนาญทาง รู้จักที่โคจรย่อมเที่ยวบิณฑบาตไม่ลำบาก

3) หม่อมฉันขอถวายภัตสำหรับพระที่เตรียมตัวจะเดินทางไกล เพราะพระสงฆ์ที่เตรียม จะเดินทางไปทีอื่น มัวแต่แสวงหาภัตที่ตนอยู่ ย่อมไม่ทันหมู่เกวียน ไปถึงที่หมายตอนค่ำจักเดินทางลำบาก เมื่อท่านได้ฉันคัมภีรภัตของหม่อมฉัน สามารถทันหมู่เกวียน ถึงที่หมายก่อนค่ำ ก็จะไม่ลำบาก ในการเดินทาง

4) หม่อมฉันขอถวายภัตเพื่อภิกษุที่อาพาธตลอดชีวิต เพราะภิกษุที่อาพาธ เมื่อไม่ได้ภัตตาหารเป็นที่สบาย อาการอาจกำเริบถึงแก่ภรรณภาพ เมื่อท่านได้ฉันคิลานภัตของหม่อมฉันแล้วอาการก็จะทุเลาลงและหายจากอาการอาพาธ

5) หม่อมฉันขอถวายภัต เพื่อภิกษุที่ทำหน้าที่อุปัฏฐากภิกษุที่อาพาธตลอดชีวิต เพราะภิกษุที่ทำหน้าที่อุปัฏฐากภิกษุที่อาพาธ มัวแต่แสวงหาภัตเพื่อตัวเองอยู่ ย่อมได้รับความลำบาก

6) หม่อมฉันขอถวายยาเพื่อภิกษุที่อาพาธตลอดชีวิต เพราะภิกษุที่อาพาธเมื่อไม่ได้รับยาเป็นที่สบาย อาการย่อมกำเริบหรือภรรณภาพ เมื่อท่านได้ยาสำหรับผู้ไข้ของหม่อมฉันแล้ว อาการ จักทุเลาและหายจากโรคได้

7) หม่อมฉันขอถวายยาคุแก่พระสงฆ์ตลอดชีวิต เพราะว่ายาคุเป็นสิ่งที่มียาประโยชน์ต่อร่างกายมาก ตามที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ คือ ให้อายุ ให้วรรณะ ให้ความสุข ให้กำลัง ให้ปฏิญาณกำจัดความหิว บรรเทาความกระหายทำให้ลมในร่างกายเดินคล่อง ช่วยล้างลำไส้ และย่อยอาหาร

8) หม่อมฉันขอถวายผ้าอาบน้ำ สำหรับภิกษุณีตลอดชีวิต เพราะว่าภิกษุณีทั้งหลายเปลือยกายอาบน้ำอจิริวตีทำเดียวกับพวกหญิงแพศยา ถูกหญิงเหล่านั้นเย้ยหยันว่า พวกเธอยังสาวมาประพุดิพรหมจรรย์ไม่เห็นได้ประโยชน์อะไร ฝ่ายภิกษุณีเมื่อถูกต่อว่าบ่อยๆ ก็อับอาย เกือบเป็นและเป็นเรื่องไม่งามสำหรับภิกษุณี

พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตพรทั้ง 8 ประการ และได้ยกย่องนางวิสาขามหาอุบาสิกาว่าเป็น ผู้ฉลาดควรที่จะยึดเอาเป็นแบบอย่างของผู้ที่ทำหน้าที่อุปัฏฐากว่าสตรีใด ได้ให้ข้าวและน้ำเบิกบานใจสมบรูณ์ด้วยศีล เป็นอริยสาวิกาของพระองค์ ขจัดความตระหนี่ บริจาคทานอันเป็นเหตุแห่งสวรรค์ จะสามารถบรรเทาความเศร้าโศกได้ สตรีนั้นอาศัยแนวทางเช่นนี้ย่อมได้กำลังและอายุอันเป็นทิพย์ได้รับความสุขกายสุขใจบนสวรรค์ตลอดกาล พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตและทรงประกาศต่อพระสงฆ์ ต่อมาพระสงฆ์ได้ทรงสรรเสริญนางที่ได้รับพร 8 ประการจากสำนักของพระพุทธเจ้า นางวิสาขามหาอุบาสิกาเป็นผู้ที่เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมต่างๆ เช่น อุบาสกธรรม 7 ประการ คือ

- 1) ไม่ขาดการเยี่ยมเยียนพระสงฆ์
- 2) ไม่ละเลยการฟังธรรม
- 3) อบรมศึกษาตนให้ก้าวหน้าในการรักษาศีลอย่างเคร่งครัด
- 4) ศรัทธาเลื่อมใสในพระสงฆ์ทั้งบวชใหม่และเก่า
- 5) ฟังธรรมด้วยความเคารพ
- 6) ไม่แสวงหาเขตนาบุญภายนอกศาสนา
- 7) เอาใจใส่ทะนุบำรุงและช่วยกิจการงานพระพุทธศาสนา

นางวิสาขามหาอุบาสิกาผู้นั้นมีคุณลักษณะพิเศษ โดยเฉพาะนางเป็นหญิงที่เฉลียวฉลาด รู้เหตุอันควรไม่ควร สิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ ชอบช่วยเหลือบุคคลอื่นอยู่เสมอด้วยการให้ทาน การให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ตลอดจนเป็นกุลสตรีที่มีความงามอยู่เสมอ ซึ่งคุณลักษณะพิเศษดังกล่าวสามารถสรุปได้ ดังนี้

1) ตำแหน่งเลิศด้านการให้ทาน สงเคราะห์บุคคลข้างเคียง ตลอดจนการถวายปัจจัย 4 แก่พระภิกษุสงฆ์ จึงเป็นเหตุให้นางได้รับการยกย่องจากพระพุทธองค์ว่า เป็นอัครสาวิกาลุ่เลิศด้านการถวายทาน

2) เบญจกัลยานี นางวิสาขามหาอุบาสิกาเป็นหญิงที่ฉลาด มีความสามารถ ทั้งการบ้าน การเรือนช่วยบิดาทำงานบ้านเป็นประจำ และยังมีความงาม 5 ประการ คือ งามงามเนืองงามกระดุงงาม ผิวงาม วัยงาม

3) นอกจากจะมีความงาม กิริยามารยาทเรียบร้อยแล้ว นางยังมีกำลังมหาศาลเหนือ บุคคลทั่วไป

4) เป็นคนรอบคอบช่างสังเกต

5) เป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี และยังเป็นต้นแบบการสร้างวิหารวัดถวาย ซึ่งมีลักษณะเป็นปราสาท ๒ ชั้น มีห้องสำหรับพระภิกษุอาพาธอาศัยชั้นละ 500 ห้อง โดยใช้เวลาในการก่อสร้าง 9 เดือน และเมื่อสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ได้นามว่า “พระวิหารบุพพาราม”

โดยสรุปแล้วตลอดชีวิตของนางวิสาขามหาอุบาสิกา ได้ทำหน้าที่ของจิตอาสา โดยนาง มีความผูกพันเกี่ยวข้องกับผู้อื่นเสมอ ตั้งแต่ชีวิตวัยเยาว์ เมื่อแต่งงานแล้ว ก็มีโอกาที่จะสร้างความดีอย่างสม่ำเสมอจนกระทั่งบั้นปลายของชีวิต นางวิสาขามหาอุบาสิกาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการ ทำหน้าที่อุปถัมภ์พระพุทธองค์และพระสงฆ์อย่างแท้จริง ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาเป็น อย่างมาก ท่านถวายปัจจัยสี่ตลอดชีวิต และปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์แม้จะบวชในวันนั้น ด้วยความเคารพด้วย 5 สถาน คือ (1) จะทำสิ่งใด ก็ทำด้วยความเมตตา (2) จะพูดสิ่งใด ก็พูดด้วยความเมตตา (3) จะคิดสิ่งใด ก็คิดด้วยความเมตตา (4) ต้อนรับพระสงฆ์ด้วยความเต็มใจ (5) อุปถัมภ์ด้วยปัจจัย 4 จึงเห็นได้ว่านางวิสาขามหาอุบาสิกา นั้นเป็นผู้เปี่ยมไปด้วยความเมตตา เสียสละทั้งกำลังทรัพย์ กำลังกาย กำลังสติปัญญา ความสามารถ เพื่อประโยชน์สุขของผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

พุทธอาสาทั้งหลายจึงได้ปฏิญาณตนเป็นพุทธบุตรผู้มีใจมุ่งสู่กระแสพระนิพพาน ด้วยการถวายชีวิตเป็นพุทธบูชาเพื่อเข้าถึงอจลศรัทธา คือ ศรัทธาอันตั้งมั่นไม่หวั่นไหวในพระรัตนตรัย และรับเอาองค์คุณเครื่องบรรลู่ไศดาบัน 4 ประการหรือคุณสมบัติของ พระไศดาบันไปเป็นข้อปฏิบัติในชีวิตประจำวันตลอดชีวิต

พุทธบุตรมี 2 ประเภท คือ สมมติพุทธบุตรและอริยพุทธบุตร พุทธบุตรในความหมายของคณะจิตอาสาแห่งสวนพุทธธรรม (สม. (ไทย) 19/997-1050/488-576) หมายถึง

ถึง สมมติพุทธบุตรหรือพุทธบุตรผู้มีใจมุ่งสู่กระแสพระนิพพาน ด้วยเหตุนี้ พระสงฆ์มีผ้า กาสาวพัสตร์เป็นธงชัยแห่งพระอรหันต์ฉันทะพุทธบุตร(ฝ่ายคฤหัสถ์) ก็มีคำปฏิญาณตนแน่วด้วย ชีวิต เป็นเครื่องหมายแห่งพระโสดาบันฉันทัน

ดังนั้น คณะจิตอาสากลุ่มบุกเบิกนำโดยคุณอรอุต สัยเจริญจึงได้ร่วมใจกันจัด ตั้งโครงการรวบรวมคณะพุทธบุตร พุทธอาสาเพื่อพระพุทธศาสนาและแผ่นดินขึ้น เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพุทธบริษัทในยุคปัจจุบันคือ พัฒนาพุทธอาสาให้ เป็นผู้ใกล้ชิดวัดพระรัตนตรัย คือ เป็นอุบาสกที่ดี อุบาสิกที่ดี และพัฒนาพุทธบุตรให้เป็นผู้ใกล้ชิดมรรค ผล พระนิพพาน คือ เป็นอุบาสกที่ดี อุบาสิกที่ดี ผู้เจริญสู่ความเป็นอริยชนนั่นเอง

พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสไว้ใน อคคัณญสูตร (ที.ปา. (ไทย) 11/118/88) ว่า “ผู้ใด มีศรัทธาตั้งมั่นในตถาคต หยั่งรากลงประดิษฐานมั่นคง (ในพระรัตนตรัย) อันสมณพราหมณ์ เทวดา มาร พรหมหรือใคร ๆ ในโลก ทำให้หวั่นไหวไม่ได้ควรจะเรียกบุคคลผู้นั้นว่า เป็นบุตร เป็นโอรส เกิดจากพระโอษฐ์ของพระผู้มี พระภาค เกิดจากพระธรรม อันพระธรรมเนรมิต เป็น ทายาทของพระธรรมหรือธรรมทายาท”

ในสมัยพุทธกาลครั้งพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ธรรมและเผยแผ่ธรรม ได้มีเหล่าทวย เทพเป็นจำนวนมากต่างพากันถวายชีวิตถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ แม้แต่ในหมู่มนุษย์อาทิ เช่น พระเจ้าพิมพิสารและพระเจ้าปเสนทิโกศลพร้อมทั้งพระราชโอรส พระมเหสี ข้าราชการ บริหารและหมู่อำมาตย์ต่างก็มอบกายถวายชีวิตถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ ตลอดจนพราหมณ์ มหาศาลพร้อมหมู่คณะและบริวารต่างก็มอบกายถวายชีวิตถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ (ที.สี. (ไทย) 9/332/129)

3. อานิสงส์ของการเป็นพุทธบุตรผู้มอบกายถวายชีวิตแด่พระรัตนตรัย

ในพระธรรมได้กล่าวถึงอานิสงส์ของการมอบกายถวายชีวิตแด่พระรัตนตรัยไว้ว่า “การถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะด้วยการบริจาคชีวิตของตนแก่พระรัตนตรัย ย่อมให้สมบัติทุก ประการ เพราะฉะนั้นจึงมีผลมากมianoานิสงส์มากกว่าการถวายวิหารทาน เพราะการที่จะบริจาค ชีวิตตนเองแก่พระรัตนตรัยอย่างแท้จริง โดยไม่มีใครบังคับ หรือมีผลประโยชน์ตอบแทน ข้อนั้น ทำได้ยาก ใช้ทุนทรัพย์น้อยกว่าวิหารทานแต่มีอานิสงส์มากกว่า วิหารทานอยู่ได้นานก็จริงแต่ ยังต้องบูรณปฏิสังขรณ์ เพราะทรุดโทรมไปตามกาลเวลา แต่ผู้ถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะด้วย ชีวิตแม้เพียงครั้งเดียว ย่อมรับวารับสรณะนั้นอยู่ตลอดไป (ที.สี.อ. (ไทย) 12/86-8)

ดังนั้น โครงการและกิจกรรมต่างๆ ของสวนพุทธธรรม จึงไหลลงไปสู่โครงการรวบรวมคนดีเพื่อพระพุทธศาสนาและแผ่นดิน คือ การสร้างวิหารหรือเจดีย์มีชีวิต หรือเรียกอีกอย่างว่า ธรรมเจดีย์ ซึ่งปัจจุบันได้สร้างวิหารหรือเจดีย์มีชีวิตแล้วกว่า 500 คน(หมายถึงเฉพาะคนบุคคลที่ปฏิญาณตนเป็นพุทธบุตร) และพิจารณาว่ากันว่าจะทำให้จบตลอดชีวิต เพราะถือว่าการสร้างวิหารหรือเจดีย์มีชีวิตนี้ มีอานิสงส์ยิ่งกว่าการสร้างวัตถุใดๆ แม้การสร้างถาวรวัตถุจะเป็นสิ่งสำคัญ เพราะถือเป็นส่วนหนึ่งในการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา แต่การนำพาหมู่ชนเข้าสู่วิถีพุทธธรรมที่แท้จริง ถือเป็นสิ่งประเสริฐที่สุดเพราะวิหารหรือเจดีย์มีชีวิตในวันนี้ จะกลายเป็นมหาวิหารหรือมหาเจดีย์ที่ยิ่งใหญ่และมีคุณูปการต่อพระพุทธศาสนาและแผ่นดินในอนาคตหรือในภพชาติต่อไป (หมายถึงจะมีผู้บรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์ตั้งแต่พระโสดาบันเป็นต้นไปจนถึงพระอรหันต์ในที่สุด) อันถือได้ว่าเป็นการแสดงความกตัญญูต่อพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าและสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง (อุปมา ผู้ปฏิญาณตนเป็นพุทธบุตรด้วยการถวายชีวิตอุทิศแด่พระรัตนตรัยและมุ่งประพฤติปฏิบัติธรรมตามหลักอริยสัจ 4 ประการ เพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งโสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล เปรียบเสมือนเจดีย์ในระดับชุมชนหรือในระดับตำบล **ผู้บรรลุนิพพานเป็นพระโสดาบัน** เปรียบเสมือนเจดีย์ในระดับอำเภอ **พระสกทาคามี** เปรียบเสมือนเจดีย์ในระดับจังหวัด **พระอนาคามี** เปรียบเสมือนเจดีย์ในระดับประเทศ และ**พระอรหันต์** เปรียบเสมือนเจดีย์ในระดับโลกที่สมควรแก่การกราบไหว้สักการะและบูชาสูงสุดในปี พ.ศ. 2560 นี้ มีพุทธบุตรที่ปฏิญาณตนแล้วจำนวนกว่า 500 คนทั่วประเทศ โดยมีพุทธบุตรที่ฝึกฝนตนในศีลตามพุทธบัญญัติในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับศีล 5 ครองเรือน, ศีล 5 มุ่งพรหมจรรย์ตลอดชีวิต, ศีล 8, ศีล 10 และออกบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์.)

ในสารณียสูตร (อง.ติก. (ไทย) 20/12/150-151) ได้กล่าวไว้ว่า สถานที่สำคัญที่ภิกษุควรจดจำและระลึกถึงไปจนตลอดชีวิตมี ๓ แห่งคือ

- 1) สถานที่ที่ภิกษุถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะอย่างมอการถวายชีวิตและออกบวชเป็นบรรพชิต
 - 2) สถานที่ที่ภิกษุรู้ชัดอริยสัจ 4 ประการ ตามความเป็นจริงคือ รู้ชัดในทุกข์ สมุทัย นิโรธ และอริยมรรคมีองค์ 8 (บรรลุนิพพานเป็นพระโสดาบัน)
 - 3) สถานที่ที่ภิกษุได้บรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์เพราะเป็นสถานที่ที่ให้อริยทรัพย์อันประเสริฐแก่ตน จึงถือเป็นสถานที่สำคัญ ที่ตนพึงจดจำและระลึกถึงไปจนตลอดชีวิต
- ดังนั้น คณะจิตอาสาทุกกลุ่มบุกเบิกจึงได้ร่วมมือกันสร้างสถานธรรมกลางเพื่อ

พระพุทธศาสนาและแผ่นดินแห่งสวนพุทธธรรม จังหวัดลำพูนขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด แก่พุทธศาสนิกชนในฐานะคฤหัสถ์ผู้ครองเรือนเท่าที่จะกระทำได้อคือ

1) ให้พุทธศาสนิกชนเปล่งวาจาปฎิญาณตนเป็นผู้ถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะอย่าง มอบกายถวายชีวิตเพื่อเข้าถึงความเป็นพุทธบุตร

2) ให้พุทธศาสนิกชนเปล่งวาจาปฎิญาณตนว่าจะตั้งมั่นในสัจธรรมอันประเสริฐ สูงสุดคือ อริยสัจ 4 ประการ (เชื่อมั่นในปฎิญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า) และดำเนินตาม อริยมรรคมีองค์ 8 ประการ(เพื่อพัฒนาตนเข้าถึงความเป็นพระโสดาบัน)

3) ให้พุทธศาสนิกชนได้เป็นผู้มีส่วนร่วมสร้างสถานธรรมกลางเพื่อพระพุทธศาสนา และแผ่นดิน (สร้างในรูปแบบคล้ายอนุพุทธมณฑลประจำจังหวัด) พร้อมเสนาสนะต่าง ๆ มี วิหารทานและมหาเจดีย์ เป็นต้น อันเป็นวัตถุทานอันสูงสุด เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อพุทธบริษัท และมหาชนในทิศทั้ง ๔ โดยมีพระรัตนตรัยเป็นประธาน และได้สร้างมหากุศลโดยสามัคคีธรรม อย่างต่อเนื่อง ในทุกโครงการและกิจกรรมอันเป็นวัฒนธรรม โดยมีภิกษุสงฆ์ผู้มาจากทิศทั้ง 4 เปลี่ยนเวียนกันมาอนุโมทนาเป็นประจำ อันเป็นการสั่งสมซึ่งสัมภาระมหากุศลและอุปนิสัย แห่งพระนิพพาน ที่เหล่าพระอริยสาวกได้กระทำไว้เป็นแบบอย่างในอดีตชาติ และเป็นฐาน บุญอันยิ่งใหญ่ที่จะนำไปสู่การบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ในที่สุด (ส.ม.อ (ไทย) 31/35, อภิ. ปญจ.อ.(ไทย) 39/236-237)

4. ตัวอย่างพิธีการปฎิญาณตนเป็นพุทธบุตร ณ สวนพุทธธรรม

ในวันนี้ถือเป็นวันอันเป็นมงคลยิ่ง ที่จะมีพุทธบุตรอันเกิดจากพระธรรมอันพระ ธรรมเนรมิตปรากฏขึ้น ณ สวนพุทธธรรมแห่งนี้อีก 20 ทาน รวมเป็นจำนวนทั้งหมด 505 ทาน ทั่วประเทศ แม้จะยังอยู่ในฐานะพุทธบุตรโดยสมมติหรือพุทธบุตรผู้ฝึกฝน แต่ก็เป้นจุดเริ่มต้น แห่งสัมมาทิฐิที่จะนำพาตนไปสู่ความเป็นอริยชนซึ่งก็คือ พุทธบุตรที่แท้จริงนั่นเอง (ม.ม.อ. (ไทย) 18/323)

บัดนี้ได้เวลาอันสมควรแล้วที่ผู้มีใจมุ่งสู่กระแสพระนิพพาน จะได้กล่าวคำปฎิญาณ ตนร่วมกัน เมื่อพุทธบุตรได้ปฎิญาณตนแล้วขอกราบอาราธนาพระสงฆ์เถรานุเถระทุกรูป และ พุทธศาสนิกชนทุกท่านได้ร่วมใจกันกล่าวอนุโมทนาสาธุการโดยพร้อมเพรียงกัน จากนั้นจะได้ อาราธนาพระปริตร เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์ในพิธีได้เจริญพระพุทธมนต์ อันเป็นสิริมงคลแก่พุทธ บุตรผู้ปฎิญาณตนและพุทธศาสนิกชนผู้ร่วมงานในครั้งนี้อย่างทุกคน

จากนี้ไปขอเชิญพุทธบุตรทุกท่านทั้งใหม่และเก่า ได้น้อมจิตไปที่พระประธาน เสมือนหนึ่งว่าได้มาเข้าเฝ้าพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ ที่ประทับแห่งใดแห่งหนึ่ง ท่ามกลางหมู่พระภิกษุสงฆ์แล้วน้อมจิตระลึกถึงองค์คุณแห่งพระรัตนตรัย เตรียมความพร้อมทั้งกาย วาจา ใจ

กาย ถวายชีวิตเป็นพุทธบูชา อันเป็นทานบารมี

วาจาเปล่งออกมาด้วยความองอาจกล้าหาญ อันเป็นสัจจบารมี

ใจ ตั้งมั่นไม่หวั่นไหวในพระรัตนตรัย ตั้งมั่นในมรรค ผล พระนิพพาน อันเป็น อธิษฐานบารมี

จากนั้นกล่าววาจาปฏิญาณตนโดยพร้อมเพรียงกัน

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (3 จบ)

ในโอกาสบัดนี้ ข้าพเจ้านาย/นาง/น.ส. ขอตั้งจิต
อธิษฐาน ต่อหน้าองค์พระประธานว่าข้าพเจ้าขอมอบกายถวายชีวิตเป็นพุทธบูชาแด่พระสัมมา
สัมพุทธเจ้า ทุกพระองค์และองค์คุณแห่งพระรัตนตรัย และขอปฏิญาณตนว่า

ข้อ 1. ข้าพเจ้าจะตั้งมั่นไม่หวั่นไหวในพระรัตนตรัยแม้ด้วยชีวิต(ถึงพร้อมด้วย
ศรัทธา)

ข้อ 2. ข้าพเจ้าจะตั้งมั่นในศีลอันดีงามตามสมควรแก่ฐานะและเป็นไปเพื่อ มรรค
ผล (ถึงพร้อมด้วยศีล หมายถึง ศีล 5 , ศีล 8, หรือศีล 10 ตามฐานะของตน)

ข้อ 3. ข้าพเจ้าจะตั้งมั่นในพระสัจธรรมอันประเสริฐคือ อริยสัจ 4 ประการและ
ดำเนินตามอริยมรรคมีองค์ 8 (ถึงพร้อมด้วยสุตะและปัญญา)

ข้อ ๔. ข้าพเจ้าจะตั้งมั่นในหน้าที่พุทธบุตรเพื่อพระพุทธศาสนาและแผ่นดิน (ถึง
พร้อมด้วยจาคะหรือความเสียสละ)

ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและพระบารมีอันบริสุทธิของพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าทุกพระองค์ ตลอดจนการปฏิญาณตน เพื่อพัฒนาตนสู่ความเป็นอริยชนตามพุทธ
บัญญัติของข้าพเจ้าทั้งหลายในครั้งนี้ จงเป็นเครื่องหมายนำพาให้ข้าพเจ้าทั้งหลายได้พบกับ
ประโยชน์คือ ความสุข ทั้งโลกนี้ โลกหน้าและประโยชน์สูงสุดคือ มรรค ผล พระนิพพาน ตลอด
กาลนานเทอญ

จิตที่เกิดความเลื่อมใสและเคารพอย่างแน่วแน่ไม่หวั่นไหวในพระรัตนตรัยและ
สามารถกำจัดกิเลสได้จริงเรียกว่า โลกุตตรสรณคมน์

อานิสงส์ของการถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะของคณะพุทธบุตร พุทธอาสาเพื่อพระพุทธานุภาพและแผ่นดิน

อานิสงส์ของการถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะอย่างมอภายถวายชีวิต ได้มีการกล่าวไว้ในลักกสูตร (สง.สพ. (ไทย) 18/341-342/356-367) โดยมีเนื้อความสรุปว่า ครั้งนั้น ท่านพระมหาโมคคัลลานะ (อัครสาวกเบื้องซ้ายผู้ทรงฤทธิ์) ได้หายตัวจากวัดพระเชตุวันไปปรากฏกายอยู่ในเทวโลกชั้นดาวดึงส์ (สวรรค์ชั้นที่ 2) เปรียบเหมือนบุรุษผู้แข็งแรงเหยียดแขนออกหรือคู้แขนเข้า ฉะนั้น

ลำดับนั้น ท้าวสักกะจอมเทพหรือพระอินทร์ (ผู้ปกครองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์) พร้อมด้วยเทวดาบริวารจำนวน 80,000 องค์ ได้เสด็จเข้าไปหาท่านพระมหาโมคคัลลานะถึงที่อยู่ ทรงไหว้แล้ว ได้ประทับยืนอยู่ ณ ที่สมควร ท่านพระมหาโมคคัลลานะได้กล่าวกับท้าวสักกะจอมเทพดังนี้ว่า “ท่านจอมเทพ การถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะดีนัก การถึงพระธรรมเป็นสรณะดีนัก การถึงพระสงฆ์เป็นสรณะดีนัก เพราะการถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะเป็นเหตุ สัตว์บางพวกในโลกนี้หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ (การถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะในระดับโลกีย คือ เป็นอุบาสก อุบาสิกาที่ดี) การถึงพร้อมด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระพุทธเจ้าดีนัก การถึงพร้อมด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระธรรมดีนัก การถึงพร้อมด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระสงฆ์ดีนัก เพราะการถึงพร้อมด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระรัตนตรัยเป็นเหตุ สัตว์บางพวกในโลกนี้หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ (การถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะในระดับโลกุตตร คือ บรรลุธรรมในระดับพระโสดาบันขึ้นไป)

การถึงพร้อมด้วยศีลที่พระอริยะยินดีหรือชอบใจ (คือ ศีลที่ประกอบด้วยมรรค ผล) ไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่าง ไม่พร้อย เป็นไทแก่ตัว ท่านผู้รู้สรรเสริญ ไม่ถูกค้นหาและทมิฬครอบงำ เป็นไปเพื่อสมาธิดีนัก เพราะการถึงพร้อมด้วยศีลที่พระอริยะยินดีเป็นเหตุ สัตว์บางพวกในโลกนี้หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์” ท้าวสักกะจอมเทพตรัสตอบว่า “ท่านโมคคัลลานะผู้นิรทุกข์ เป็นเช่นนั้น” ลำดับนั้น ท่านพระมหาโมคคัลลานะได้กล่าวกับท้าวสักกะจอมเทพ อีกดังนี้ว่า

“ท่านจอมเทพ การถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะดีนัก การถึงพระธรรมเป็นสรณะดีนัก การถึงพระสงฆ์เป็นสรณะดีนัก เพราะการถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะเป็นเหตุ สัตว์บางพวกในโลกนี้หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ท่านเหล่านั้นย่อมครอบงำ (เหนือกว่า) เทวดาเหล่าอื่น ด้วยฐานะ 10 ประการ คือ 1. อายุทิพย์ 2. วรรณะทิพย์ 3. สุขทิพย์ 4.

ยศทิพย์ 5. ความเป็นใหญ่อันเป็นทิพย์ 6. รูปทิพย์ 7. เสียงทิพย์ 8. กลิ่นทิพย์ 9. รสทิพย์ 10. โภจวิญญูทิพย์

ท่านจอมเทพ การถึงพร้อมด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระพุทธเจ้าตถาคต การถึงพร้อมด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระธรรมตถาคต การถึงพร้อมด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระสงฆ์ตถาคต เพราะการถึงพร้อมด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระรัตนตรัยเป็นเหตุ สัตว์บางพวกในโลกนี้หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ท่านเหล่านั้นย่อมครอบงำเทวดาเหล่าอื่น (เหนือกว่าอันยิ่งขึ้นไป) ด้วยฐานะ 10 ประการ คือ 1. อายุทิพย์ 2. วรรณะทิพย์ 3. สุขทิพย์ 4. ยศทิพย์ 5. ความเป็นใหญ่อันเป็นทิพย์ 6. รูปทิพย์ 7. เสียงทิพย์ 8. กลิ่นทิพย์ 9. รสทิพย์ 10. โภจวิญญูทิพย์

การถึงพร้อมด้วยศีลที่พระอริยะยินดีหรือชอบใจ (คือ ศีลที่ประกอบด้วยมรรค ผล) เป็นไปเพื่อสมาธิตถาคต เพราะการถึงพร้อมด้วยศีลที่พระอริยะยินดีหรือชอบใจ สัตว์บางพวกในโลกนี้หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ท่านเหล่านั้นย่อมครอบงำเทวดาเหล่าอื่น (เหนือกว่าอันยิ่งขึ้นไป) ด้วยฐานะ 10 ประการ คือ 1. อายุทิพย์ 2. วรรณะทิพย์ 3. สุขทิพย์ 4. ยศทิพย์ 5. ความเป็นใหญ่อันเป็นทิพย์ 6. รูปทิพย์ 7. เสียงทิพย์ 8. กลิ่นทิพย์ 9. รสทิพย์ 10. โภจวิญญูทิพย์ ท้าวสักกะจอมเทพ (ท้าวสักกะจอมเทพหรือพระอินทร์) ตรัสตอบว่า “ท่านโมคคัลลานะผู้นิรทุกข์ เป็นเช่นนั้นลำดับนั้น ท้าวสุยามเทพบุตร ผู้ปกครองสวรรค์ชั้นที่ 3, ท้าวสันดุสิตเทพบุตร ผู้ปกครองสวรรค์ชั้นที่ 4, ท้าวสุนิมมิตเทพบุตร ผู้ปกครองสวรรค์ชั้นที่ 5, ท้าวสวตัตติเทพบุตร ผู้ปกครองสวรรค์ชั้นที่ 6 พร้อมเทพบริวารต่างก็รับทราบอนุโมทนาว่าเป็นเช่นนั้น

คุณค่าของการถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะอย่างมอภายถวายชีวิตพระผู้มีพระภาคได้ตรัสแก่พระอานนท์และพระนางมหาปชาบดีโคตมีท่ามกลางหมู่ภิกษุสงฆ์ ในทักษิณาวังคตร (อง.ปญจก. (ไทย) 22/63/111-112.) ถึงการกระทำการตอบแทนคุณของบุคคล (ผู้มีอุปการะมาก ทั้ง 4 บุคคล) ที่กระทำการตอบแทนได้โดยยาก ว่า

1) บุคคลอาศัยบุคคลใดแล้วเป็นผู้ถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะถึงพระธรรมเป็นสรณะถึงพระสงฆ์เป็นสรณะ (หมายถึง การถึงสรณะอย่างมอภายถวายชีวิต)

2) บุคคลอาศัยบุคคลใดแล้วเป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ เป็นผู้เว้นขาดจากการประพฤติดินในกามเป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ เป็นผู้เว้นขาดจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท (เป็นผู้ยินดีในศีล 5)

3) บุคคลอาศัยบุคคลใดแล้ว เป็นผู้มีความเลื่อมใสแน่วแน่ในพระพุทธเจ้า มี

ความเลื่อมใสแน่วแนในพระธรรม มีความเลื่อมใสแน่วแนในพระสงฆ์มีศีลที่พระอริยวินิตี (ศีลที่ประกอบด้วยมรรค ผล)

4) บุคคลอาศัยบุคคลใดแล้ว เป็นผู้หมดความสงสัยในทุกข์ หมดความสงสัยในสมุทัย หมดความสงสัยในนิโรธ หมดความสงสัยในอริยมรรคมีองค์ 8 (หมดความสงสัยในอริยสัจ 4)

ภิกษุทั้งหลาย “เราไม่กล่าวการกระทำนี้ คือ การกราบไหว้ การลูกรับ การทำอัญชลี การทำสามิจิกรรม (การบารุง) ด้วยปัจจัย 4 คือ การถวายจีวร (เสื้อผ้า) บิณฑบาต (อาหาร) เสนาสนะ (ที่อยู่อาศัย) และคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร (ยารักษาโรค) ว่าเป็นการทำการตอบแทนคุณกันของบุคคลนี้กับบุคคล (ผู้มีอุปการะมากทั้ง 4 บุคคล) นี้” และได้ทรงตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย ในพหุการสูตร (อง.ติก. (ไทย) 20/12/17) ว่า “ภิกษุทั้งหลาย บุคคล (หรืออาจารย์) 3 ประเภทนี้ ชื่อว่าเป็นผู้มีอุปการะมากแก่บุคคล (หรือผู้เป็นศิษย์) บุคคล (หรืออาจารย์) 3 ประเภทนี้คือใคร

1) บุคคลอาศัยบุคคลใดแล้ว ได้เป็นผู้เข้าถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ (อย่างมอบกายถวายชีวิต) บุคคลนี้ชื่อว่าเป็นผู้มีอุปการะมาก

2) บุคคลอาศัยบุคคลใดแล้ว ได้รู้ชัดอริยสัจ 4 ประการ ตามความเป็นจริงว่า “นี้ทุกข์ นี้สมุทัย นี้โรธ นี้อริยมรรคมีองค์แปด บุคคลนี้ชื่อว่าเป็นผู้มีอุปการะมาก”

3) บุคคลอาศัยบุคคลใดแล้ว ได้บรรลुरुธรรมเป็นพระอรหันต์ บุคคลนี้ ชื่อว่าเป็นผู้มีอุปการะมาก

ภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวว่า บุคคลอื่นจะมีอุปการะคุณมากกว่าบุคคล 3 ประเภทนี้ ด้วยการกราบไหว้ การลูกรับ การประนมมือไหว้ การแสดงความเคารพ การบารุงด้วยปัจจัย 4 คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะและยารักษาโรค มิใช่จะกระทำได้โดยง่ายเลย เพราะชื่อว่า ยังไม่สามารถจะทำการตอบแทนอุปการะคุณที่อาจารย์ทำแล้ว (ให้หมด) ได้

ในอรรถกถาอังคุตตรนิกาย ติกนิบาตร (อง.ติก.อ. (ไทย) 34/79-80) ได้ขยายความว่า เราตถาคตกล่าวการตอบ แทนคุณ ว่ามิใช่เป็นของที่กระทำได้โดยง่าย พึงทราบคำอธิบายว่าจริงอยู่ บรรดาอภิวาทนกรรม เป็นต้น อันเตวาลิก (ศิษย์) เมื่อหมอบลงไหว้ด้วยเบญจางคประดิษฐ์หลายร้อย หลายพันครั้ง ลุกจากอาสนะไปต้อนรับ (อาจารย์) ในขณะที่เห็นทุกครั้ง ประนมมือสามิจิกรรมที่สมควร ถวายจีวร 100 ผืน 1,000 ผืน ถวายบิณฑบาต 100 ครั้ง 1,000 ครั้งทุกวัน สร้างที่อยู่ถาวร (งดงาม) ไปด้วยแก้ว 7 ประการ โดยมีจักรวาลเป็นขอบเขต

และถวายเกสขนานับการ มีเนยใส เนยข้น เป็นต้น เป็นประจำ ชื่อว่า ยังไม่สามารถจะทำการตอบแทนอุปการคุณที่อาจารย์ทำแล้ว (ให้หมด) ได้

ตัวอย่างในสมัยพุทธกาลในโลหิจจสูตร (ที.สี. (ไทย) 9/517/22) โลหิจจพราหมณ์ได้กราบทูลต่อพระผู้มีพระภาคว่า “ข้าแต่ท่านพระสมณโคดมผู้เจริญ ข้าพระองค์กำลังจะตกเหวคือ นรก แต่พระองค์ทรงช่วยฉันให้ข้าพระองค์ กลับขึ้นมายืนอยู่บนที่มั่น เปรียบเหมือนบุคคลผู้หนึ่งได้คว้าผมของบุคคลอีกผู้หนึ่งซึ่งกำลังจะตกเหว แล้วฉันให้กลับขึ้นมายืนอยู่บนที่มั่น ข้าแต่ท่านพระสมณโคดม ภาชิตของพระองค์ชัดเจนไพเราะยิ่งนัก พระองค์ทรงประกาศธรรมแจ่มแจ้งโดยประการต่าง ๆ เปรียบเหมือนบุคคลหลายของที่คว้า เปิดของที่ปิด บอกทางแก่ผู้หลงทางหรือจุดประทีปในที่มืด โดยตั้งใจว่า คนมีตาดีจักเห็นรูป (หรือสิ่งของต่างๆ) ได้บัดนี้ ข้าพระองค์ขอถึงพระพุทธองค์ พร้อมทั้งพระธรรมและพระสงฆ์ เป็นสรณะขอพระองค์โปรดทรงจำข้าพระองค์ว่า เป็นอุบาสกผู้ถึงสรณะตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป จนตลอดชีวิต”

โลหิจจพราหมณ์เป็นผู้มีความเห็นผิดในธรรม (หรือบุคคลต่าง ๆ ที่เคยเป็นผู้ทุศีล) หากละจากโลกนี้ไปแล้วจะต้องตกไปสู่อบายและนรก แต่เมื่อได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า (หรือฟังธรรมจากพระสาวก) แล้ว เกิดสัมมาทิฐิ จึงได้ปฏิญาณตนเป็นอุบาสกถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะอย่างมอภกายถวายชีวิต แม้ยังไม่ถึงขั้นบรรลุลุธรรมเป็นพระโสดาบัน แต่ก็ได้รับอานิสงส์แห่งโลกียศรณคมณอันเป็นเหตุให้นำตนไปสู่สุคติภพในฐานะอุบาสกที่ดี ดุจคนผู้ซึ่งกำลังจะตกเหว คือ นรก แล้วถูกจับให้กลับขึ้นมายืนอยู่บนที่มั่นคือ สวรรค์ ฉะนั้น และยังเป็นบาทฐานให้บรรลุลุธรรมในกาลต่อไป

ส่วนตัวอย่างอีกท่านนั้นคือ พระสารีบุตร ในสมัยที่ท่านเป็นปริพาชก (นักบวชนอกศาสนา) นาม อุปติสสะ ได้แสวงหาโมกขธรรมในลัทธิที่ผิด จนได้มาพบพระอรหันต์นาม อัสสชิเถระ (หนึ่งในปัจวัคคีย์หรือวัคคีย์ทั้ง 5) ได้ฟังธรรมอันว่าด้วยอริยสัจ 4 โดยย่อจากพระอัสสชิเถระจนบรรลุลุธรรมเป็นพระโสดาบัน เข้าถึงความตั้งมั่นไม่หวั่นไหวในพระรัตนตรัย เป็นอุบาสกที่ดี ดังนั้นท่านจึงเป็นผู้มีความเคารพต่อพระอัสสชิเถระมาก เพราะถือว่าเป็นอาจารย์คนแรกที่ทำให้ท่านเห็นแจ้งในอริยสัจ 4 ประการ และได้บรรลุลุธรรมเป็นพระโสดาบัน และเป็นบาทฐานให้ท่านได้ออกบวชเป็นบรรพชิตและบรรลุลุธรรมเป็นพระอรหันต์ต่อไป ท่านได้แสดงความกตัญญูกตเวทีต่อพระอัสสชิเถระ ด้วยการนอบน้อมหั้นศีรษะไปทางทิศที่อาจารย์ของท่านประทับอยู่ตลอดชีวิต ดังที่มีกล่าวไว้ในสาริปุตตเถราปทาน (ขุ.อป.(ไทย) 33/368-370/57) ว่า

“ข้าพเจ้าพบพระสาวกรูปใดก่อน ได้เป็นผู้ปราศจากธุลีคือกิเลส... สาวกรูปนั้นมีนามว่า อัสนชิ เป็นนักปราชญ์ เป็นอาจารย์ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเป็นศิษย์ของพระอัสนชิเถระนั้น วันนี้ข้าพเจ้าได้เป็นธรรมเสนาบติ (อัครสาวกเบื้องขวา ผู้เป็นเลิศในด้านปัญญา) ถึงความสำเร็จในคุณทั้งปวง จึงอยู่อย่างผู้ไม่มีอาสวะ พระสาวกรูปใดชื่อว่า พระอัสนชิเถระ เป็นอาจารย์ของข้าพเจ้าอยู่ ณ ทิศใด ข้าพเจ้าจะนอนหันศีรษะไปทางทิศนั้นเสมอ” สมดังที่พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสไว้ในนาวาสสูตร (ขุ.สุ.(ไทย) 25/319/573) ว่า “บุคคลควรบูชาสักการะบุคคลที่ตนเรียนรู้ธรรมจนเข้าใจ เหมือนเทวดาบูชาพระอินทร์ ฉะนั้น”

สรุป

กล่าวโดยสรุปแนวความคิดการรวบรวมจิตอาสาเพื่อพระพุทธศาสนาและแผ่นดินของสถานปฏิบัติธรรมสวนพุทธธรรม จังหวัดลำพูน ก็คือ การพัฒนาคน อันหมายถึง พุทธอาสาและพุทธบุตร ให้เข้าถึงความเป็นอุบาสก อุบาสิกาที่ดี และปฏิญาณตนถวายชีวิตอุทิศแด่พระรัตนตรัย เพื่อมุ่งพัฒนาตนสู่ความเป็นอริยชนด้วยความสมัครใจ และเป็นผู้เข้าถึงอรรถหรืออรรถ 3 ตามธรรมวินัย คือ 1) ประโยชน์ตน 2) ประโยชน์ผู้อื่น และ 3) ประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย หรือประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์เพื่อพระพุทธศาสนาและแผ่นดินตามแนวทางจิตอาสา ดังต่อไปนี้

1) เป็นบาทฐานแห่งการออกบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์เพื่อเข้าถึงธรรมอันสูงสุดตามธรรมวินัย (ปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2560 มีคฤหัสถ์พุทธบุตรที่ออกบวชเป็นพระภิกษุเกินกว่า 5 ปี จำนวนทั้งหมด 4รูป)

2) เป็นบาทฐานสู่การบรรลุธรรมเป็นพระโสดาบันในฐานะคฤหัสถ์ผู้ครองเรือน (ปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2560 มีพุทธอาสาที่ได้ปฏิญาณตนเป็นพุทธบุตรเพื่อมุ่งพัฒนาตนสู่ความเป็นอริยชนตลอดชีวิต ด้วยความสมัครใจ จำนวนกว่า 500 คน ตั้งแต่ระดับศีล 5 ครองเรือน, ศีล 5 มุ่งพรหมจรรย์ตลอดชีวิต, ศีล 8, และศีล 10)

3) หากยังไม่สามารถบรรลุธรรมในภพชาตินี้เมื่อละจากโลกนี้ไปแล้วย่อมไปสู่สุคติภพ (ปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2560 มีพุทธอาสาที่ลงทะเบียนร่วมกิจกรรมต่างๆ ร่วมสร้างมหาเจดีย์และสร้างสถานธรรม จำนวนกว่า 2,000 คนขึ้นไป)

4) เพิ่มพูนอานิสงส์ในการสร้างกุศลในด้านต่าง ๆ ให้มีอานิสงส์อันยิ่งขึ้นไปด้วยคุณธรรมของพุทธบุตร พุทธอาสา และเพื่อสั่งสมซึ่งสัมภาระธรรมและอุปนิสัยแห่งพระนิพพานในการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ เป็นผู้ถึงพร้อมไปด้วยมุนีสมบัติ (คือ เกิดในตระกูลสูง)

สวรรค์สมบัติ (อุปบัติเป็นเทวดาชั้นเลิศและไม่ตกลงสู่อบายภูมิจนกว่าจะพบสัทบุรุษผู้รู้ธรรมคือ พระอริยสงฆ์หรือพระพุทธเจ้าองค์ต่อไป) เพื่อเข้าถึงนิพพานสมบัติในที่สุดดังตัวอย่างบุพกรรมของพระอรหันต์ทั้งหลายที่ปรากฏในพระไตรปิฎกนั่นเอง

5. ร่วมสร้างเจตีย์มีชีวิต หรือธรรมเจตีย์อันเป็นที่ประดิษฐานพระสัจธรรมคือ อริยสัจ 4 ประการ บรรจุไว้ในจิตใจของผู้ปฏิบัติธรรมไปจนตลอดชีวิต เพื่อเข้าถึงความเป็นอริยชนตาม พุทธบัญญัติ และมีจิตอาสาชวนช่วยในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาและแก้วิกฤตสังคมตามฐานะและกำลังแห่งตน อันถือได้ว่าเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง.

บรรณานุกรม

กัญชิตา ประพฤติธรรม. (2554). **คู่มือจิตอาสาสำหรับผู้ไม่พิการในความดี**. พิมพ์ครั้งที่

1. กรุงเทพมหานคร: สถาบันสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ.

กันธิชา เผือกเจริญ. (2556). **ศึกษากระบวนการทำงานของจิตอาสากรณีศึกษา : การดูแลผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้ายอโรคยศาล วัดคำประมง จังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จิตรวลัย ศรีแสงฉาย. (2551). **จิตอาสาพัฒนาชนบท กรณีศึกษา : กลุ่มอาสาพัฒนามหาวิทยาลัยมหิดล**. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.

เปี่ยมศรี เศรษฐพรค์. (2555). **ศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของเยาวชนSOS ของเสถียรธรรมสถาน**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูปริยัติกิตติธารัง (ทองขาว กิตติธโร). (2553). **บทบาทพุทธบัณฑิตที่สังคมพึงประสงค์**. พุทธจักร. 64(5).

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2537). **กฐินสองที่สายใจธรรม**. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก. พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2550). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิก จำกัด.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2552). **เครื่องวัดความเจริญของชาวพุทธ (อารยวัฑฒิ)**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

- พระไพศาล วิสาโล. (2548). **เมื่อดอกไม้บานสะพรั่งทั้งแผ่นดิน**. กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายพุทธ. พุทธศาสนิกชน. (2537). **โอวาทท่านพุทธทาส**. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2534). **พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด 91 เล่ม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มิชมา จาปาเทศ รอดสุทธิ. **จิตอาสาคืออะไร**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.vachira-phuket.go.th> [15 ธันวาคม 2555].
- มูลนิธิสวนพุทธธรรม. (2558). **รายงานประจำปี พ.ศ. 2558: สรุปโครงการและกิจกรรมเพื่อพระพุทธศาสนาและแผ่นดิน**. สวนพุทธธรรมจังหวัดลำพูน สาขาวัดพระธาตุหริภุญชัย วรมหาวิหาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วไลยรัตน์ ยิ่งดำรง. (2554). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการจิตอาสา : กรณีศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบางมดวิทยา สี่สุกหวาดจวนอุปถัมภ์**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วไลยลักษณ์ บุญญา. (2553). **กระบวนการสร้างจิตอาสาของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ไทร อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี**. รายงานการศึกษาดูงานรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศุภรัตน์ รัตนมูข. (2551). **ระบบการบริหารจัดการ งานอาสาสมัคร ศึกษากรณี : มูลนิธิพุทธฉือจี้ ไต้หวัน**. กรุงเทพมหานคร: เซน ปรีนติ้ง.
- ศูนย์การเรียนรู้พระพุทธศาสนาและชุมชนวิถีพุทธ. (2560). **เอกสารสำคัญหอธรรมหริภุญชัย**. สวนพุทธธรรมจังหวัดลำพูน สาขาวัดพระธาตุหริภุญชัย วรมหาวิหาร. **เอกสารอัดสำเนา**. สัมภาษณ์คุณอรอุต สัยเจริญ ประธานผู้ริเริ่มก่อตั้งสวนพุทธธรรมจังหวัดลำพูน, 10 มกราคม 2560.